

Enschede 'Welcoming city'

Over 10 jaar heeft Enschede 170.000 inwoners (prognose van het CBS). Maar hoe gaan we groeien? De afgelopen jaren gebeurde dat alleen door immigratie.

'Bij immigratie wordt vaak gedacht aan asielzoekers en vluchtelingen. Dat is echter niet de groep waar Enschede de afgelopen jaren door is gegroeid. Het gaat vooral om (terugkerende) studenten, kenniswerkers, expats of arbeidsmigranten (mits ze hier langer dan 4 maanden zijn) en gezinshereniging. Voor meer informatie zie, [1Twente - Nieuws, Radio en Videos uit Twente\[968963410\]](#)'

De instroom van zoveel nieuwe inwoners is een uitgelezen kans voor Enschede om onze stad te laten groeien en klaar te stomen voor de economie van de toekomst. Want diversiteit en nieuwe perspectieven helpen daarbij. Bedrijven in de arbeidssectoren van de toekomst hebben praktisch en academisch personeel nodig en de vraag wordt steeds groter.

Nu doen we op dit moment zeker al het nodige als het gaat om het verwelkomen en vasthouden van internationals. Allereerst voeren we een wettelijke taak uit rondom de inburgering van statushouders. Daarnaast zetten we extra in op het verwelkomen van studenten en expats. Neem de woningen voor internationale studenten in de Performance Factory, die we in samenhang met de corporaties hebben gerealiseerd. Of de onderzoeken die we samen met Internationals uitvoeren over wat zij nodig hebben om hier goed te aarden, de samenwerking met de Twente Board om internationaal talent te verbinden aan het Twentse bedrijfsleven en zo zijn er nog veel meer voorbeelden.

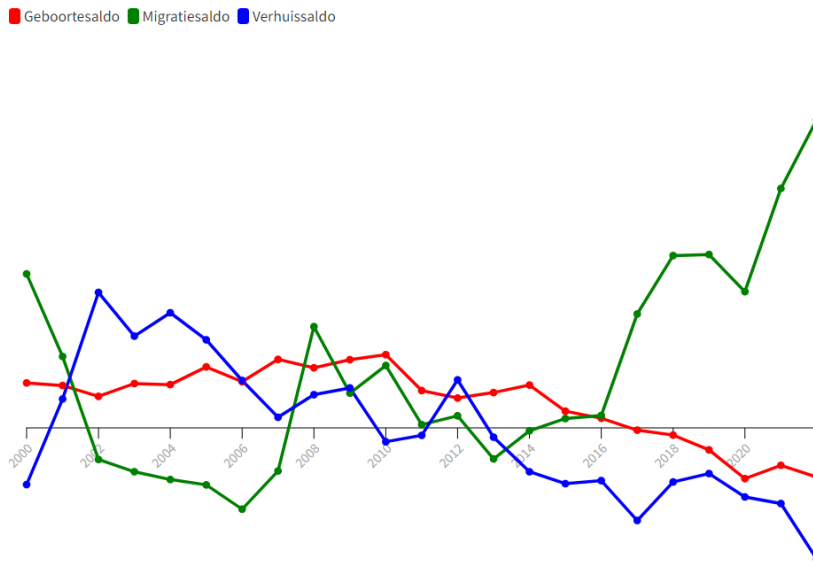
We zijn op de goede weg en kunnen nu een volgende stap zetten door meer verbinding te maken tussen de programma's voor de verschillende internationale groepen, bruggen te bouwen tussen de eilandjes die zijn ontstaan. Hierdoor wordt ook zichtbaar welke zaken we nog niet (goed) op orde hebben en waar we met elkaar aan moeten gaan werken de komende periode.

Deze nota geeft een overzicht van wat er al gebeurt om internationale doelgroepen zich thuis te laten voelen in Enschede. Inzicht in de meest recente cijfers, de kansen die de instroom van nieuwkomers biedt, de koers die we hebben ingezet om alle internationale doelgroepen een goede basis te geven in onze stad en vervolgens een globale schets van specifieke acties die de gemeente onderneemt om statushouders, arbeidsmigranten, internationale kenniswerkers (expats) en - studenten, samen afkomstig uit 152 verschillende landen hun weg te laten vinden in onze stad en naar de Twentse arbeidsmarkt.

Deze nota is tot stand gekomen naar aanleiding van de ingediende motie 'Enschede Welcoming city', zie bijlage 1.

1. De cijfers

Sinds 2016 stijgt het migratiesaldo in Enschede en laat het geboortesaldo en verhuissaldo al enige tijd een dalende lijn zien (zie grafiek hieronder). De verwachting is dat de groei van internationals in Enschede/Twente blijft toenemen, gezien de ambities van o.a. de Universiteit Twente om te groeien en de tekorten die ontstaan op de arbeidsmarkt door de demografische ontwikkelingen.

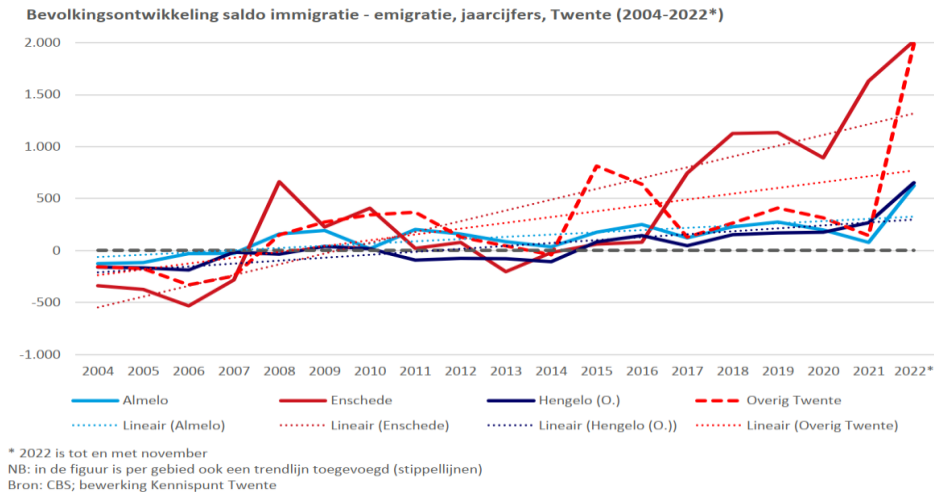
Bron: CBS

Op dit moment, 2023, telt Enschede 161.385 inwoners:

- 109.163 mensen een autochtone afkomst (67,6 %) NB in 2014 nog 72 %
- 22.049 mensen een westerse migratieafkomst (18,7%) NB in 2014 12,8 %
- 30.135 mensen een niet-westerse migratieafkomst (18,7 %) NB dit was in 2014 15,2 %
(bron: allecijfers.nl)

Deze cijfers laten zien dat er al een grote groep Enschedeërs is met een migratie achtergrond, waarbij er verschillen kunnen zijn op diverse gebieden zoals bijvoorbeeld taal en cultuur. Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat iedereen zich thuis voelt in Enschede en onderdeel is van onze mooie stad.

In de onderstaande grafiek kunt u zien dat Enschede veel harder groeit door migratie dan de twee andere grote Twentse steden. Dit heeft onder andere te maken met het aantal studenten die naar Enschede komen om te studeren. Wij zijn de grootste stad van Twente en daarmee ook aantrekkelijk om te komen.

2. Nieuwkomers in Enschede: kansen voor de stad.

Inwoners met een niet-Nederlandse achtergrond zijn hier om verschillende redenen. De belangrijkste redenen zijn studie, werk of een vlucht uit hun thuisland.

Onder meer vanwege de afname van de bevolking in het oosten en noorden van Nederland, werven de Universiteit Twente, Saxion Hogescholen en ArtEZ ook studenten in het buitenland. Deze instroom zorgt ervoor dat het studentenaantal kan toenemen waarmee ze ook belangrijke, aantrekkelijke opleiders kunnen blijven. Voor meer informatie, [Minder buitenlandse studenten naar Twente; dat zadelt de regio op met fikse problemen | Enschede | tubantia.nl\[968961179\]](https://www.tubantia.nl/968961179)

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt rekruteren bedrijven ook kenniswerkers en arbeidsmigranten uit het buitenland. En neemt een bedrijf als Demcon jaarlijks veel technisch internationaal talent aan dat afkomstig is van de Universiteit Twente. (zie [Enschedees bedrijf staat te springen om personeel: 'Buitenlandse studenten zijn oplossing, geen probleem' | Enschede | tubantia.nl\[968961179\]](https://www.tubantia.nl/968961179))

Tegelijkertijd is er arbeidspotentieel onder de statushouders en Oekraïense vluchtelingen, dat gericht kan worden toe geleid naar onze krappe arbeidsmarkt.

De Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak beschrijft de volgende trends:

- Na 2022 neemt de potentiële beroepsbevolking af. We moeten een groter beroep doen op mensen van buiten. In het coalitieakkoord wordt onderkend dat er nog veel te winnen is op gebied van integratie.
- In bepaalde sectoren slaan de vergrijzing en ontgroening extra hevig toe.
- De vraag naar ongeschoolde werknemers en hoogopgeleide werknemers groeit harder dan het aanbod.
- De flexibilisering zet door en vergroot risico op armoede.
- De benodigde vaardigheden voor een baan veranderen sneller en vaker.

3. Een brede basis voor alle internationale inwoners

In ons basispakket voor alle inwoners met een internationale achtergrond, zijn er een aantal algemene zaken die we regelen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Op de algemene website van de gemeente Enschede is (een deel) beschikbaar in het Engels en een deel in het Duits.
- Er zijn Engelstalige medewerkers bij het KCC die internationals verder kunnen helpen.
- Expat Center East Netherlands is 2 dagdelen per week in het Stadskantoor aanwezig met het IND loket. Hier kunnen mensen een afspraak maken voor o.a. een biometrie afname, afgifte verblijfsdocument, afgifte verblijfsaantekening sticker of terugkeervisum en algemene informatie.

Daarnaast zijn verschillende afdelingen/programma's al regelmatig in contact met internationale inwoners van Enschede. Er is al redelijk veel kennis opgedaan over de behoefte van deze doelgroepen, zie hieronder.

- Vanuit internationaal beleid is er – in corona tijd – door een trainee onderzocht wat met name internationale studenten en young professionals vinden wat nodig is om van Enschede een echte 'Welcoming City' te maken. In dat onderzoek is ook gekeken naar een aantal grote steden in Nederland (bijv. Groningen <https://citycentral.nl/about> en Eindhoven, programma voor partners) die hun welkomstbeleid beter georganiseerd hebben. Voor de uitvoering van het rapport 'Welcoming City' (zie bijgevoegd document) is de laatste jaren geen ruimte gevonden in de begroting.
- De gemeentelijke afdeling Cultuur is gestart met het ontwikkelen van een nieuwe cultuurnota en neemt daar het vraagstuk 'cultuursensitief werken' in mee. Onderzoek heeft uitgewezen dat culturele diversiteit in het cultuuraanbod achterblijft. Bij het ontwikkelen van nieuw beleid zal een traject ingezet worden – met behulp van de internationals zelf - om ook de stem van de 152 verschillende nationaliteiten te laten doorklinken.

We weten best veel, maar nog lang niet alles. We hebben bijvoorbeeld nog weinig eerstehands informatie over de vraag vanuit de doelgroepen. Daarnaast ontbreekt de samenhang tussen alles wat we doen. Het zijn nu veel losse puzzelstukjes.

4. De specifieke doelgroepenbenadering

De 152 nationaliteiten die in Enschede wonen, vormen uiteraard geen homogene groep. In deze nota onderscheiden we de volgende groepen. In bijlage 2 hebben we de definitie van de verschillende doelgroepen toegevoegd.

Doelgroepen:

- Vluchtelingen/Oekraïners
- Statushouders
- Arbeidsmigranten
- Internationale studenten
- Kenniswerkers
- Expats

Op dit moment benaderen we alle groepen afzonderlijk van elkaar en verschilt ook hetgeen we doen voor deze groepen. Hieronder geven we per doelgroep een globale schets van de taken die de gemeente Enschede uitvoert.

Vluchtelingen/Oekraïners:

Volgens de regeling Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) moeten burgemeesters de volgende zaken verstrekken: onderdak, een maandelijkse financiële toelage ten behoeve van voedsel, kleding en andere persoonlijke uitgaven, recreatieve en educatieve activiteiten, een verzekering tegen de financiële gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid en de eventuele betaling van buitengewone kosten.

Omdat we nog altijd werken vanuit het beeld dat deze groep na afzienbare tijd weer terug gaat naar Oekraïne wordt er vanuit de gemeente niet breed geïnvesteerd. Investeringsrichting werk zijn bijvoorbeeld beperkt tot snelle matches naar werkgevers en korte taalcursussen.

Daarnaast wil Enschede samen met Hengelo en stakeholders in de regio een specifieke aanpak ontwikkelen om de Oekraïense vluchtelingen een arbeidsplek te bieden die aansluit bij hun werkervaring, als ook degenen die – zodra de situatie dat toelaat – weer terug willen keren, in staat stelt hun land weer op te bouwen.

Statushouders:

Alle inburgering plichtige statushouders doen snel en volwaardig mee in de Nederlandse maatschappij, liefst via betaald werk. De gemeente begeleidt inburgering plichtige statushouders bij hun inburgering. Voor asielstatushouders doet de gemeente dit vanaf het moment van huisvesting in de gemeente. Inburgering plichtige statushouders leren de Nederlandse taal op een niveau waarmee ze zich goed kunnen redden in Nederland. Zo kunnen zij sneller deelnemen aan de Nederlandse samenleving. En hebben zij betere kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt.

Kinderen van statushouders stromen in in het reguliere Enschedese onderwijs via de Internationale Schakelklas.

Een combinatie van leren van de taal en meedoen aan de Nederlandse samenleving via werk, vrijwilligerswerk of stage, is het belangrijkste onderdeel van het inburgeringsstelsel.

Los van de gemeentelijke inzet rondom inburgering zijn er maatschappelijke partners die zich inzetten voor statushouders. De meeste actieve in dit kader is Vluchtelingenwerk. Zij begeleiden statushouders vanaf dag 1 dat ze in Enschede aankomen en hebben een heel programma om mensen wegwijs te maken in de stad/Nederland.

Binnen de Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak zijn twee aparte doelgroepen benoemd, die breder worden ondersteund in hun ontwikkeling dan alleen op het leefgebied 'school en werk'.

Statushouders worden begeleid door een speciaal Regieteam Integratie.

Aan het eind van het derde kwartaal van 2022 waren er 713 statushouders in het bijstandsbestand die actief werden begeleid door het Regieteam Integratie richting inburgering, participatie en werk. Op het gebied van werk is een concrete doelstelling geformuleerd. In 2022 wilden we 40 statushouders begeleiden richting werk. We lagen aan het eind van het derde kwartaal niet op koers om dit resultaat te bereiken. Er zitten op dit moment wel meer statushouders dan in 2021 in een traject richting werk. Zo nam het aantal proefplaatsingen ten opzichte van dezelfde periode in 2021 toe met 11 plekken. Ook waren er veel meer statushouders die parttime werkten. Het gaat hier om een groei van 13 naar 36 statushouders.

Arbeidsmigranten:

Voor deze groep is er in principe geen gemeentelijke taak of inzet. Alle zaken m.b.t. werken en wonen worden geregeld door de werkgever-werknemer, eventueel met begeleiding van een derde partij (uitzendbureau). Actueel voor het college is wel de vraag van Duitse bestuurders over de grens, om samen te werken aan de misstanden rondom huisvesting van arbeidsmigranten die in Enschede werken en in Duitsland wonen.

Internationale studenten:

Het internationale talent dat wordt aangetrokken door de kennisinstellingen groeit. Mede door de krimp in onze regio, zoals eerder aangegeven. Bij de Universiteit Twente is ruim 1/3 deel van de studenten internationaal. De gemeente Enschede heeft geen actieve rol in de werving van internationale studenten of in de begeleiding van deze groep. Dit ligt vooral bij de betreffende kennisinstelling waar deze student gaat studeren.

Uiteraard hebben wij, vanuit ons convenant met de kennisinstellingen en de intensieve samenwerking met hen, wel regelmatig overleg over hoe wij hen kunnen ondersteunen. Er is dus een gezamenlijke inspanning om dit talent aan te trekken en te behouden voor de stad. Onze bijdrage daaraan bestaat momenteel bijvoorbeeld uit het betrekken van internationale studenten bij studentenchallenges over onze maatschappelijke opgaven, het studentenbeleid waarin ook aandacht is voor de internationale studenten en de samenwerking in de Twente Board om te zorgen dat de internationale studenten een plek kunnen vinden in het Twentse bedrijfsleven.

Kenniswerkers en expats:

De gemeente Enschede heeft hierin in principe geen actieve rol. Dit wordt net als bij de arbeidsmigranten geregeld door de werkgever en werknemer. Het Expat Center East Netherlands kan hierin ondersteunen.

Wel neemt de gemeente verantwoordelijkheid voor goed onderwijs aan kinderen van deze doelgroep. Vanuit de gemeente is jarenlang intensief samengewerkt met Consent en Het Stedelijk Lyceum voor de vestiging en het behoud van de International School Twente. Een school met een mondiale certificatie van het International Baccalaureat.

Incidenteel ondersteunen we initiatieven die de doelgroep zelf neemt, zoals enige jaren geleden een jonge Oekraïense ondernemer, werkzaam bij een internationaal bedrijf, die graag met gelijkgestemden Nederlands wilde leren en oefenen. Daarvoor was nog geen aanbod in de stad. Hij heeft de Dutch Conversation Club opgericht, en ervoor gezorgd dat een groep van ca 200 mensen – in wisselende samenstelling – wekelijks bij elkaar kwamen om onder begeleiding van een professionele docent (die ook zelf ooit als international naar Twente kwam) Nederlands te leren.

5. Wat doen (we met) andere partijen?

Met diverse stakeholders, zoals gemeente Hengelo en Almelo, Twenteboard, kennis-, culturele- en maatschappelijke instellingen kijken we wat we zowel afzonderlijk als gezamenlijk kunnen betekenen voor alle internationale doelgroepen in Enschede/Twente. Hoe kunnen we Enschede/Twente aantrekkelijker maken voor internationals, zorgen dat ze hier fijn kunnen werken, studeren, leven, dan wel dat ze goede ambassadeurs voor ons worden als ze weer de wereld intrekken. Een warm welkom raakt vele gebieden (wonen-werken-leven). We moeten er daarbij ook rekening mee houden dat er signalen zijn van 'autochtone' Enschedeërs, die hun wijk zien veranderen en het ingewikkeld vinden om in contact te komen met hun internationale burens.

Partijen die zich, al dan niet in opdracht van/gesubsidieerd door de gemeente, bezig houden met onderdelen van een warm welkom zijn:

- De kennisinstellingen of de bibliotheek, M-Pact en Sive, waarvan de laatste drie partijen samenwerken in het Huis voor Taal en Meedoen. Zij bieden allen taalcurssussen aan. Gericht op verschillende doelgroepen. In sommige gevallen gaat het verder dan alleen de Nederlandse taal leren, maar ook worden ze ook meegenomen in de Nederlandse cultuur. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de minor die de Universiteit Twente onlangs heeft opgezet, 'going Dutch'.
- Twente Board heeft een programma 'Happy to be in Twente' dat bedrijven ondersteunt/aanmoedigt om internationals in dienst te nemen. Belangrijk voor de groei en innovatie van de Twentse economie.
- Stichting Vluchtelingenwerk
- Het Expat Center Twente
- De gemeente Hengelo heeft ons en Almelo gevraagd na te denken over een gemeenschappelijke aanpak voor de Oekraïners op onze opvanglocaties. Dit houdt in dat we samen met lokale stakeholders ons richten op het meegeven van zoveel mogelijk relevante werkervaring voor zoveel mogelijk mensen opdat zij ook worden toegerust voor de wederopbouw van Oekraïne.

6. En nu?

In deze nota hebben we een globaal beeld geschetst van de huidige situatie in de gemeente Enschede als het gaat om onze internationale inwoners. Gelukkig gebeurt er al veel, maar we zijn er nog niet. We hebben hieronder een drietal onderwerpen aangegeven waar wij kansen zien.

Verbinding/regie op taal en cultuur

- Gerichte aandacht voor een welkom gevoel voor internationals is er nog niet in Twente en ook niet in Enschede. Er zijn stappen gezet, maar een brede aanpak, samenwerking en borging ontbreken. Evenals een grondige inventarisatie van de behoeften bij de verschillende groepen van wat zij nodig hebben om te integreren. Onze maatregelen sluiten niet overal goed aan en een evaluatie van de effectiviteit hiervan moet worden uitgevoerd.
- Ook moeten we aandacht hebben voor de impact die de komst van internationals hebben op onze huidige inwoners. Hiervoor moeten we een visie ontwikkelen op de sociale cohesie met de huidige Enschedeërs.

Matching arbeidsmarkt

- Op dit gebied zijn er verschillende uitdagingen. Enerzijds zien we dat veel internationals (vooral vluchtelingen/statushouders) werk onder hun niveau uitvoeren. Hiermee laten we waardevol arbeidspotentieel onbenut en het draagt niet bij aan de eigenwaarde van de

mensen. Deze mismatch ontstaat veelal door diploma's die niet worden erkend en het feit dat de Nederlandse taal niet of onvoldoende wordt beheerst.

- Het lijkt ons goed om in de eerste plaats binnen het HR beleid van de gemeente werk te maken van een passend maatregelenpakket te ontwikkelen, waarmee we zelf het goede voorbeeld geven als het gaat om het in dienst nemen van internationals.
- Ook voor internationale studenten/afgestudeerden zien we dat het lastig is om een baan te vinden in de regio, terwijl er voldoende banen zijn. Het niet of onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal is ook hier een obstakel. Daarnaast zijn er nog andere factoren, zoals bijvoorbeeld cultuur en wet- en regelgeving die het voor bedrijven nog spannend maakt om de eerste stap te zetten.
- Als het gaat om arbeidsmigranten geldt landelijk dat de woon- en werkomstandigheden aandacht vragen. Het woon-vraagstuk in de grensregio is duidelijk. Rondom de werkomstandigheden zou er meer informatie opgehaald kunnen worden bij arbeidsmigranten zelf.

Wet- en regelgeving

- Het is van belang dat we onszelf op meerdere plekken laten horen en inbrengen waar we tegenaan lopen. Alleen op die manier kunnen we toewerken naar oplossingen voor bijvoorbeeld het erkennen van diploma's. Of dat men al voor aankomst in Nederland een BSN-nummer kan aanvragen, zodat ze zaken in Nederland, zoals het openen van een bankrekening kunt regelen.

Werken aan (één van) deze onderwerpen betekent dat er capaciteit moet komen om een plan van aanpak te maken. Zoals aangegeven moeten we daarin samen optrekken met diverse partijen die eveneens aan deze opgave werken.

Maar voor we zover zijn, willen we graag eerst met u in gesprek om uw reactie te horen naar aanleiding van deze nota. Hoe gaan we samen verder?

Bijlage 1: Motie Enschede 'welcoming city' – november 2021

Constaterende dat:

- Enschede een ambitie heeft om economisch te groeien en naar 170.000 inwoners te groeien;
- Enschede een ambitieus beleid heeft om internationale studenten en kenniswerkers aan te trekken;
- Enschede al meer dan 160 nationaliteiten kent onder haar inwoners;
- Enschede een gastvrije stad is voor opvang van vluchtelingen als dat nodig is;

Overwegende dat:

- Met de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en toekomstige behoefte aan personeel bij ondernemers in Enschede en Twente, het onvermijdelijk is dat de kenniswerkers en vakkrachten van binnen en buiten Europa zich in Enschede en omliggende gemeenten gaan vestigen, een proces dat al gaande is;
- Het vroegtijdig informeren van deze mensen over onze stad, het welkom heten in onze stad en blijvend welkom laten voelen in onze stad, nodig is om internationaal talent voor Enschede te behouden en om arbeidsmigranten en statushouders succesvol te laten integreren;
- De raad deze periode nauwelijks kaderstellend heeft gesproken over het beleid rond aantrekken van internationaal talent en in beperkte mate over het bestaand beleid "thuis voelen en meedoen";

Draagt het college op;

- Voor medio februari 2022 een blauwe nota op te stellen voor een kaderstellend debat hoe Enschede als 'welcoming city' vorm te geven, voor de doelgroepen internationale kenniswerkers, arbeidsmigranten & internationale vakkrachten en vluchtelingen/statushouders;
- Daarbij specifiek aandacht te geven op welke wijze beleid gericht op deze drie doelgroepen bij kunnen dragen aan de toekomstige uitdagingen en tekorten op de arbeidsmarkt.

Bijlage 2 : Definities internationale doelgroepen

Definitie asielzoeker

Een asielzoeker is een vreemdeling die in een ander land dan het thuisland bescherming tegen gevaar en vervolging vraagt. Dit kan iemand zijn die gevlucht is en stelt dat terugkeer naar het land van herkomst gevaar oplevert, bijvoorbeeld door schending van zijn rechten volgens het Vluchtelingenverdrag of het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en die verwacht dat de overheid van het betreffende land hem daartegen geen afdoende bescherming biedt. Ook kan een asielzoeker iemand zijn die zijn land is ontvlucht vanwege de armoede. Niet iedere asielzoeker is een vluchteling. Een asielzoeker is iemand die een ander land om bescherming vraagt. In de asielprocedure wordt onderzocht of een asielzoeker ook een vluchteling is.

Definitie vluchteling

Een vluchteling is iemand die zijn woongebied is ontvlucht uit vrees voor geweld of zijn leven. De meeste vluchtelingen komen uit gebieden met oorlog of dreiging daartoe, of uit staten waar grove schendingen van de mensenrechten plaatsvinden. In het recente verleden is ook meer en meer aandacht gegaan naar klimaatvluchtelingen, mede als gevolg van de opwarming van de aarde.

Definitie statushouder

Asielzoekers/vluchtelingen worden statushouders (of vergunninghouders) zodra ze een verblijfsvergunning krijgen. Ze gaan dan deel uitmaken van de Nederlandse samenleving. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) koppelt deze vergunninghouders aan gemeenten. Gemeenten moeten statushouders passende woonruimte aanbieden. Statushouders zijn dus erkende vluchtelingen met een verblijfsvergunning.

Definitie arbeidsmigrant

Arbeidsmigranten zijn personen die naar Nederland komen om hier te komen werken. Vaak worden zij hierheen gehaald door een uitzendorganisatie of andere werkgever in bijvoorbeeld de tuinbouw-, distributie- of de bouwsector.

Definitie internationale student

Internationale studenten zijn studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit die via een buitenlands diploma, een getuigschrift, een ministeriële beschikking of een beschikking van het College van Bestuur toegang hebben gekregen tot het hoger onderwijs.

Definitie kenniswerkers

Een kenniswerker is een migrant die hooggekwalificeerde arbeid verricht. Het verschil met de expat is, dat de kennismigrant bij een volledig nieuwe werkgever gaat werken.

Definitie expat

Een expat is iemand die voor een internationale organisatie werkt en voor een (langere) periode gestationeerd wordt in een ander land. Kenmerkend is dat zij meestal niet integreren en dat dit vaak ook niet verwacht wordt.